

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Красноноженко Віталія Олегівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *встановлено, що розвиток людського капіталу є ефективним способом сприяння економічному зростанню всієї країни. Проаналізовано ключові елементи управління людським капіталом. Запропоновано напрями підвищення ефективного управління людським капіталом в умовах економічної кризи.*

Ключові слова: *людський капітал, економічна криза, управління, розвиток, ефективність.*

Україна зазнає масових втрат людського капіталу в умовах системної кризи, складовими якої є соціально-економічна, політична та військова кризи. Ці втрати мають руйнівні наслідки, які перешкоджають досягненню макроекономічної стабільності в майбутньому. Наслідком кризи стало помітне погіршення макроекономічних показників і, відповідно, можливостей формування, розвитку, використання та збереження людського капіталу. Тому стає актуально визначити шляхи зменшення негативних наслідків кризових явищ і створити нові можливості для їх збереження.

Людський капітал — це група нематеріальних активів, які можна класифікувати як економічну цінність досвіду та навичок працівників. Визначають такі активи, як освіта, навчання, інтелект, навички, здоров'я та інші речі, які цінуються роботодавцями. До того ж надійність, кмітливість, відповідальне ставлення до своєї роботи [1].

Людський капітал є важливою ланкою, оскільки його розвиток сприяє покращенню продуктивності праці, а отже прибутковості та конкурентоспроможності. Таким чином, чим більше інвестицій буде зроблено в розвиток людського капіталу, тим продуктивнішою та прибутковою буде робота людини, дохід людини, її потреби як споживача та її роль як економічного агента. Фактично, розвиток людського капіталу є здоровим способом сприяння економічному зростанню всієї країни. У дійсності, управління людським капіталом охоплює найважливіші функції будь-якого відділу кадрів, включаючи найм і навчання, управління продуктивністю, винагороди, бюджетування тощо. Проте, крім звичайного управління цими важливими факторами, управління людським капіталом стурбоване тим, як їх можна розвивати та оптимізувати, щоб створити більш цікаве та продуктивне робоче оточення для свої співробітників [2].

Існує кілька ключових елементів управління людським капіталом, найважливішими з яких є:

- [Рекрутинг та найм](#);
- [Навчання та адаптація](#);
- Управління талантами;
- Заробітна плата та бюджетування;
- Аналітика даних;
- Винагороди та пільги;
- [Тайм-менеджмент](#);
- Відстеження абсентеїзму [2].

У розвинутих країнах людський капітал становить 70% національного багатства, а в Україні – лише 30%. Що ще гірше, Україна втрачає людський капітал у той самий час, коли розвинені країни його нарощують: депопуляція та імміграція, освіта та кваліфікація працівників, які не відповідають вимогам часу, низька продуктивність праці ведуть країну до катастрофи. За найоптимістичнішими прогнозами, через 10 років кількість працездатних осіб в Україні скоротиться на 5,5%, а щорічні темпи зростання української економіки практично не будуть перевищувати 2,5%. Надзвичайно низька продуктивність праці в Україні й надалі знижуватиметься, хоча один український робітник вже виробляє за рік стільки ж, скільки німецький робітник за сімнадцять днів. Формулювання провідних причин, виникаючих проблем, які існують, та розробка ефективної стратегії відновлення людського капіталу є головними умовами не економічного зростання, а виживання України [3].

Через те, що наша країна наразі знаходиться у стані економічної кризи, постає важливе питання ефективного управління людським капіталом. Нажаль, війна завдала шкоди більше 15 мільйонам українців, які вимагають професійної психологічної допомоги задля здолання наслідків повномасштабної війни.

Психічний стан безпосередньо відгукується на ефективності та інноваційності. До того ж, ще до воєнних дій констатовано, що світова економіка втрачає близько 1 трильйона доларів продуктивної праці через депресію та тривогу щороку. З точки зору людської логіки та бізнес-логіки, ми повинні подбати про корпоративні служби психологічної допомоги [4].

Україна має великий людський капітал, але військовий стан вплинув на його утворення, зростання і збереження. У зв'язку з цим українські підприємства вимушені підбирати інші підходи до управління людським капіталом, адже сьогодні він є основним засобом виробництва та рушійною силою соціально-економічного розвитку підприємств і країни в цілому. Саме військовий конфлікт призводитиме до значних втрат людських внутрішніх резервів. Його створюванню, розцвітанню та збереженню перешкоджають інші несприятливі чинники, серед яких слід відзначити стресовий стан багатьох українців під час бойових дій, відсутність інвестицій у людський капітал, падіння заробітної плати, обмеження діяльності українських компаній або повне припинення діяльності.

Таким чином, для підвищення ефективного управління людським капіталом необхідна державна підтримка та рішучі кроки самого бізнесу: поліпшення податкового та трудового законодавства, допомога українським компаніям та репатріантам, а також внутрішньо-переміщеним особам, реформа освіти, сприяти підвищенню рівня цифрової культури, повернення та утримання талантів, матеріальне забезпечення співробітників компанії, забезпечення гнучкості бізнес-процесів і перетворення бізнес-діяльності.

Список використаних джерел

1. Human Capital Definition: Types, Examples, and Relationship to the Economy. URL: <https://www.investopedia.com/terms/h/humancapital.asp> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

2. Управління людським капіталом. URL: <https://peopleforce.io/uk/hr-glossary/human-capital-management> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

3. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. URL: <https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny/> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

4. Людське обличчя великої відбудови: як зберегти таланти під час війни та якими будуть стратегії управління після неї. URL: <https://fakty.com.ua/ua/opinion/lyudske-oblychchya-velykoyi-vidbudovy-yak-zberegty-talanty-pid-chas-vijny-ta-yakymy-budut-strategiyi-upravlinnya-pislya-neyi/> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

Annotation: *It has been established that the development of human capital is an effective way of promoting the economic growth of the entire country. Key elements of human capital management are analyzed. Directions for increasing the effective management of human capital in the conditions of the economic crisis are proposed.*

Keywords: *human capital, economic crisis, management, development, efficiency.*

Науковий керівник:

Бурковська А. І.,

PhD з економіки, асистент

кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет